

Sygn. akt I C 612/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2013r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący S.S.O. Michał Gałek

Protokolant prot. sąd. Justyna Pijarska

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2013r. w Radomiu na rozprawie sprawy

z powództwa B. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Lublinie, zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o zapłatę

1. ***oddala powództwo;***

2. ***zasądza od B. K. na rzecz Skarbu Państwa - (...) Skarbu Państwa kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.***

/Na oryginale właściwy podpis/

UZASADNIENIE

B. K. w pozwie skierowanym (po jego sprecyzowaniu w piśmie z dnia 9 kwietnia 2013r. k.68) przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie reprezentowanemu przez jego Prezesa wносиła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 145.500,00 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych,

Roszczenie powódki oparto na niezgodności z prawem postanowienia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 28 listopada 2011 roku, wydanego w sprawie I ACz 956/11, które pozbawiło powódkę możliwości wzruszenia wadliwie wydanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu wyroku zaocznego wydanego sprawie I C 699/10. Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Radomiu odrzucił sprzeciw od wyroku zaocznego wniesiony przez powódkę stwierdzając, że należna opłata została uiszczona po terminie. Rozpoznając zażalenie na powyższe postanowienie Sąd Apelacyjny w Lublinie nie podzielił odmiennego stanowiska powódki i oddalił zażalenie jako bezzasadne.

W ocenie powódki postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie jest niezgodne z prawem. Doszło, bowiem do naruszenia obowiązujących przepisów prawa, w tym art. 169 § 3 k.p.c, 344 § 3 k.p.c. oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Powódka domagała się zapłaty odszkodowania w wysokości 145.500,00 zł. wyliczając go w następujący sposób: należność 150.000,00 zł zasądzona na mocy wyroku zaocznego z dnia 3 listopada 2010 roku powiększona o kwotę 7.500,00 zł tytułem kosztów procesu i pomniejszona o kwotę 12.000,00 zł, tj. wartość zachowku jaka przypada małoletnim spadkobiercom zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i udziałem (150.000,00 zł + 7.500,00 zł -12.000,00 zł = 145.500,00 zł).

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Lublinie zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wnosił o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - (...) Skarbu Państwa. Podnosił, że skuteczne zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego wymagało od strony powodowej wykazania trzech przesłanek: szkody, związku przyczynowego oraz bezprawnego działania lub zaniechania pozwanego. Ponieważ strona powodowa nie wykazała tych okoliczności powództwo, jako bezpodstawne powinno zostać oddalone (odpowiedź na pozew k. 73 in.)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Pozwem z dnia (...) roku wniesionym do Sądu Okręgowego w Radomiu, małoletni R. B. oraz S. B. reprezentowani przez przedstawiciela ustawowego - matkę I. K. żądali od B. K. zachowku po T. B. w kwotach po 75.000zł. Wskazali, że w przypadku dziedziczenia ustawowego przysługiwałyby im udział po 1/5 w spadku w skład którego wchodziła nieruchomości o wartości 562.500,00 zł. (pozew k.3-4 akta Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Na rozprawie w dniu 3 listopada 2010 roku I. K. poparła powództwo. Sąd Okręgowy w Radomiu w tym samym dniu wydał wyrok zaoczny, na mocy którego zasądził od B. K. na rzecz R. B. i S. B. kwoty po 75.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 26 maja 2010 roku do dnia zapłaty oraz nakazał pobrać od B. K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny kwotę 7.500,00 zł tytułem opłaty sądowej (protokół rozprawy k.22, wyrok zaoczny k. 23 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

B. K. reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika radcę prawnego M. C. w dniu 4 maja 2011 roku złożyła sprzeciw od wyroku zaocznego wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jego wniesienia i zwolnienie od kosztów sądowych .

W sprzeciwie podniesiono, że B. K. od blisko 7 lat nie przebywa na stałe zagranicą, zamieszkując we W.. Wydanie wyroku zaocznego było niedopuszczalne, w sytuacji, gdy pozew nie został wysłany na adres miejsca zamieszkania powódki. B. K. w ogóle nie wiedziała, że przeciwko niej toczy się jakiegokolwiek postępowanie o zapłatę zachowku.

Ponadto B. K. w piśmie tym zakwestionowała wartość zachowku jakiego domagała się w imieniu małoletnich dzieci I. K..

W pozwie o zachówek pominięto jako spadkobiercę T. B. jego żonę B. B. , wymienionej w akcie zgonu. W konsekwencji jeżeli spadkobiercą była jeszcze żona spadkodawcy T. B., dzieci spadkodawcy mają udział w spadku 3/20, a nie 1/5 jak podała. Przyjmując prawidłowy udział w spadku dla R. B. oraz S. B. wysokość zachowku wynosi 2/3 z 3/20 a nie 2/3 z 1/5. (sprzeciw od wyroku zaocznego k. 3-38 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Postanowieniem z 10 maja 2011 r. Sąd Okręgowy w Radomiu przywrócił B. K. termin do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego, zwolnił pozwaną od kosztów w części, tj. od opłaty od sprzeciwu od wyroku zaocznego ponad kwotę 1500 zł i oddalił wniosek w pozostałym zakresie (k.50 akta Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Wskutek zażalenia pozwanej wniesionego w jej imieniu przez profesjonalnego pełnomocnika (k.64-65), Sąd Apelacyjny w Lublinie postanowieniem z dnia 12 lipca 2011 r., sygn. akt I ACz 581/11 oddalił zażalenie pozwanej dotyczące orzeczenia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych ponad kwotę 1500 zł opłaty od sprzeciwu wyroku zaocznego, (k. 107 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Odpis tego ostatniego postanowienia Sądu Apelacyjnego w Lublinie doręczono pełnomocnikowi pozwanej w dniu 18 lipca 2011 r. (dowód doręczenia k. 117 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

B. K. dokonała opłaty sądowej od sprzeciwu w wysokości 1.500,00 zł. w dniu 26 lipca 2011r. (dowód uiszczenia opłaty k.118 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2011 roku, odrzucił sprzeciw pozwanej od wyroku zaocznego uznając , że opłata od sprzeciwu nie została uiszczona w ustawowym terminie (postanowienie k. 122 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Sąd Apelacyjny w Lublinie I Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 28 listopada 2011 roku, w sprawie sygn. akt I ACz 956/11 oddalił zażalenie B. K. na ostanowienie Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 11 sierpnia 2011 roku w przedmiocie odrzucenia sprzeciwu od wyroku zaocznego z dnia 3 listopada 2010 roku. (k. 155 akt Sądu Okręgowego w Radomiu I Wydział Cywilny, sygn. akt I C 699/10).

Powyższy stan faktyczny wynika ze wskazanych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy I C 699/10 i nie był, sporny pomiędzy stronami, które wywodziły z niego przeciwstawne wnioski.

Sąd zważył, co następuje.

Roszczenie powódki oparte zostało na naruszeniu przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 112 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28.07.2005r. (Dz.U.2010.90.594 j.t.) - dalej u.k.s.c. , poprzez błędne przyjęcie , że po oddaleniu zażalenia powódki na postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych powinna ona zostać wezwana do uiszczenia opłaty w części od której nie została zwolniona .

Postanowienie to jako niezaskarżalne zamknęło jej drogę do obrony swych praw i wyrządziło szkodę poprzez uprawomocnienie się wyroku zasądzającego zawyżony zachówek.

W ocenie Sądu Okręgowego argumentacja ta jest chybiona.

Bezspornym jest, że B. K. była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika - radcę prawnego, który w jej imieniu wniósł sprzeciw od wyroku zaocznego podlegający opłacie stosunkowej.

Stosownie do art. 112. 2. u.k.s.c, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma (na podstawie art. 130 - kodeks postępowania cywilnego - dalej k.p.c).

Przepisu ust. 2 powołanego przepisu nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekał sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany terminie, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia (art. 112.3 u.k.s.c.)

W orzecznictwie jednoznacznie przyjmuje się, że artykuł 112 ust. 3 u.k.s.c. nie tylko wyznacza termin do uiszczenia opłaty w razie prawomocnego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, ale jednocześnie wyłącza możliwość wdrożenia postępowania naprawczego określonego w art. 130 § 1 k.p.c, co oznacza, że profesjonalny pełnomocnik powinien sam obliczyć i uiścić należną opłatę. Przepis ten z mocy ustawy wyłączył obowiązek wzywiania profesjonalnego pełnomocnika przez sąd do realizacji obowiązku opłacenia pisma w przewidzianym tam wypadku (patrz . postanów. SN II CZ 54/13 z 2013-07-25, LEX nr 1347850, postanów, s.apel w S. I ACz 843/12 z 2012-11-23 LEX nr 1242960; postanów. SN z 2013-04-17, V CZ 111/12 , LEX nr 1341718).

Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy przepis art. 112 ust. 3 u.k.s.c. posługuje się pojęciem oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Nie różnicuje, czy chodzi o całkowite, czy też częściowe zwolnienie. Reguły wykładni językowej prowadzą do wniosku, że nie można wyłączyć możliwości objęcia zakresem tego przepisu również postanowienia częściowo oddalającego wniosek strony o zwolnienie od kosztów sądowych. Celem wprowadzenia tej regulacji było przyspieszenie i usprawnienie postępowania przez nałożenie na profesjonalnych pełnomocników stron obowiązku obliczenia opłaty i jej uregulowania bez wzywania przez sąd. Wprowadzenie ograniczenia jedynie do postanowień oddalających wnioski w całości, wypaczałoby sens tego założenia .

(patrz postanów. SN z 2013-04-17V CZ 135/12, LEX nr 1341735, uchwała SN z 2012-11-16,111 CZP 56/12, OSNC 2013/6/70; postanów, s.apel. w Rzeszowie z 2012-10-12, IACa 377/12, LEX nr 1254477; postanów. SN z 2012-06-21 II CZ

27/12 , LEX nr 1232769).

Częściowe oddalenie wniosku o zwolnienie od kosztów B. K. wyrażone zostało przez wskazanie konkretnej kwoty, którą strona powinna uiścić.

Przepisy u.k.s.c. przewidują jedynie trzy rodzaje opłat - stosunkową, stałą i podstawową. Zwolnienie od obowiązku poniesienia części opłaty powoduje jedynie ten skutek, że strona jest zobowiązana do uiszczenia opłaty w wysokości niższej, natomiast nie zmienia się charakter tej części opłaty i nie przekształca się ona w żadną z pozostałych postaci opłat. W konsekwencji przepisy tej ustawy normujące zasady uiszczenia opłat mają zastosowanie także w wypadku częściowego zwolnienia od obowiązku uiszczenia opłaty (postanów. SN z 2012-05-24, V CZ 12/12, LEX nr 1243103; postanów. SN z 2012-05-10, IV CZ 161/11, LEX nr 1238140).

Przepis art. 112 u.k.s.c. nie statuuje obowiązku sądu wezwania strony reprezentowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego do uiszczenia należnej opłaty sądowej w wysokości stałej lub stosunkowej od nieopłaconego pisma. Z jego treści wynika, że bieg tygodniowego terminu do uiszczenia opłaty sądowej rozpoczyna się z dniem doręczenia stronie, reprezentowanej przez radcę prawnego lub postanowienia sądu oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Zdarzeniem określającym początek biegu terminu do wykonania obowiązku uiszczenia należnej od pisma opłaty sądowej w wysokości stałej lub stosunkowej, w odniesieniu do strony reprezentowanej przez radcę prawnego jest doręczenie stronie postanowienia sądu oddalającego wniosek o zwolnienie od obowiązku uiszczenia należnej opłaty sądowej.

Zaznaczenia wymaga także , że dla zachowania terminu (ustawowego) do uiszczenia opłaty od sprzeciwu od wyroku zaocznego bez znaczenia pozostaje fakt, że po jego bezskutecznym upływie Sąd Okręgowy błędnie wezwałby pozwanego do uiszczenia opłaty (postanów. SN z 2012-03-22, V CZ 154/11, LEX nr 1136002) .

Na podstawie wyżej przedstawionych rozważań należy podzielić argumentację strony pozwanej, że jako przyczynę powstania rzekomej szkody można by rozpatrywać zaniechanie strony powodowej w postaci nie wniesienia przez nią, w ustawowym terminie, opłaty od sprzeciwu w postępowaniu przed

Sądem Okręgowym w Radomiu w sprawie I C 699/10 .

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 28 listopada 2011 r. nie może więc być uznane za niezgodne z prawem i dlatego powództwo należało oddalić.

Należy także zaznaczyć, że w sprawie nie zachodzą przesłanki do rozważania odpowiedzialności odszkodowawczej Sądu Okręgowego w Radomiu za wydany wyrok zaoczny w sprawie I C 699/10 .

Stosownie bowiem do art. 424^{1b} k.p.c. w wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia

niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

W okolicznościach niniejszej sprawy przyczyn nieskutecznego wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego nie sposób zaliczyć do wyjątkowych wypadków usprawiedliwiających nieskorzystanie z przysługującego stronie środka prawnego, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. Nie ma obiektywnego charakteru złożenie sprzeciwu niespełniającego ustawowo przewidzianego wymagania wniesienia opłaty sądowej. Nie zachodzi zatem konieczna przesłanka dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, objęta art. 424¹ § 2 k.p.c. (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2011 r. I CNP 98/10 LEX nr 1312559, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2013 r. IV CNP 64/12 LEXnr 1293816).

Jedynie wyjątkowo podstawę określoną w art. 424^{((1))} § 2 k.p.c. może stanowić zamknięcie drogi do instancji odwoławczej. Uchybienia obowiązkom związanym z opłaceniem zwykłego środka zaskarżenia, jaki przysługiwał od postanowienia Sądu pierwszej instancji stanowi zdarzenie zawinione przez stronę, w szczególności, jeśli skarżący był reprezentowany przez fachowego pełnomocnika (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2012 r. II CNP 36/12 LEX nr 1231473, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012 r. VCNP 55/11, LEXnr 1265582).

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W przepisie tym wyrażona została w zakresie kosztów procesu zasada odpowiedzialności za jego wynik -strona przegrywająca sprawę zwraca na żądanie przeciwnika koszty procesu. Za przegrywającego uznaje się powoda, którego żądanie nie zostało uwzględnione, lub pozwanego, którego obrona okazała się nieskuteczna.

Ponieważ powództwo zostało oddalone w całości powódka jest stroną, która przegrała spór.

Pozwany był reprezentowany w postępowaniu przez radcę (...) Skarbu Państwa . Od wejścia w życie ustawy z 8 lipca 2005 r. o (...) Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.) -dalej u(...) - przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym, a także przed sądami polubownymi mogą występować radcowie i starsi radcowie (...) oraz Prezes i wiceprezesi (...) (art. 15 u.PG) jako zastępcy procesowi Skarbu Państwa (art. 4 u.PG). Ich status procesowy został zrównany ze statusem adwokatów, radców prawnych i rzeczników patentowych, toteż -zgodnie z komentowanym przepisem - Skarbowi Państwa zastępowanemu przez (...) Skarbu Państwa zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata (art. 99 k.p.c).

Po zmianie ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa dokonanej 19 marca 2009 r. (Dz. U. Nr 79, poz. 660) koszty zastępstwa procesowego przysługują Skarbowi Państwa - Prokuraturii Generalnej.

Zgodnie z powyższą zasadą i obowiązującymi stawkami wynagrodzenia radców prawnych i adwokatów należało zasądzić od powódki na rzecz Skarbu Państwa - (...) kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ Na oryginale właściwy podpis.-